

Vergaderjaar 2021–2022

21 501-02

Raad Algemene Zaken en Raad Buitenlandse Zaken

Nr. 2522

BRIEF VAN DE MINISTER VAN BUITENLANDSE ZAKEN

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 9 september 2022

Hierbij bied ik u de geannoteerde agenda aan voor de Raad Algemene Zaken van 20 september 2022. Ik ben zelf verhinderd voor deze Raad vanwege mijn deelname aan de Algemene Vergadering van de Verenigde Naties in New York. De Nederlandse Permanent Vertegenwoordiger bij de EU zal Nederland vertegenwoordigen tijdens deze Raad. Dit geldt ook voor andere Ministers van Buitenlandse Zaken die zitting hebben in de Raad.

De Minister van Buitenlandse Zaken,
W.B. Hoekstra

GEANNOTEEERDE AGENDA VAN DE RAAD ALGEMENE ZAKEN VAN 20 SEPTEMBER 2022

Op dinsdag 20 september a.s. vindt in Brussel een Raad Algemene Zaken (RAZ) plaats. Op de agenda¹ van de Raad staan de volgende onderwerpen: prioriteiten van het Tsjechisch voorzitterschap, het Wetgevend Programma van de Europese Commissie, inclusief het Strategisch prognose verslag en de toelichting op de *Letter of Intent*, de geannoteerde agenda van de Europese Raad van 20 en 21 oktober 2022, de jaarlijkse rechtsstaatsdialoog, EU-VK relaties, en de Conferentie over de Toekomst van Europa. De Minister van Buitenlandse Zaken is verhinderd voor deze RAZ vanwege zijn deelname aan de Algemene Vergadering van de Verenigde Naties in New York. De Nederlandse Permanent Vertegenwoordiger bij de EU zal Nederland vertegenwoordigen tijdens deze Raad.

Prioriteiten Tsjechisch voorzitterschap

Het Tsjechisch voorzitterschap zal tijdens de RAZ stilstaan bij haar prioriteiten onder het motto *rethink, rebuild, repower*. De vijf hoofdprioriteiten van het Tsjechisch Voorzitterschap zijn het beheersen van de vluchtelingen crisis en de wederopbouw van Oekraïne, energieveiligheid, versterkingen van de Europese defensiecapaciteiten en cyberveiligheid, strategische veerkracht van de Europese economie, en de veerkracht van democratische instellingen. De oorlog in Oekraïne en de hieruit voortvloeiende ontwikkelingen, zoals de stijgende energieprijzen, lopen als een rode draad door de prioriteiten van het voorzitterschap. Nederland zal tijdens de RAZ het belang van een succesvolle voortgang van de Tsjechische voorzitterschapsprioriteiten benadrukken en kijkt uit naar de samenwerking met het Tsjechische voorzitterschap voor een sterk, weerbaar en veilige Europese Unie.

Wetgevend programma Europese Commissie

Strategisch prognoseverslag

Op 29 juni jl. publiceerde de Europese Commissie de mededeling «Strategisch prognoseverslag 2022: de groene en digitale transitie in de nieuwe geopolitieke context».² Het kabinet verwelkomt deze mededeling, waarin de urgentie van de dubbele transitie (groen en digitaal) benadrukt wordt. De geïdentificeerde actiegebieden sluiten over het algemeen goed aan op het kabinetsbeleid. Het kabinet is het met de Commissie eens dat innovatieve en digitale technologieën een belangrijke rol kunnen spelen bij het behalen van de klimaatdoelen. Tegelijkertijd zal hierbij rekening gehouden moeten worden met de groeiende energiebehoeften in de digitale sector. Het kabinet steunt het feit dat de Commissie stilstaat bij de recente geopolitieke verschuivingen en de gevolgen voor de dubbele transitie. Het kabinet is bovendien te spreken over de nadruk die de Commissie legt op de veerkracht en de open strategische autonomie van de EU in relatie tot de dubbele transitie en haar geopolitieke context. Het kabinet vindt het positief dat de kern van de Nederlandse visie op open strategische autonomie is terug te zien in deze mededeling. Openheid en internationale samenwerking zijn cruciaal als drijvende kracht achter de bevordering van innovatie en technologische ontwikkeling.

¹ Delegates Portal: COM 4218.

² Sinds 2020 stelt de Commissie jaarlijks een dergelijk prognoseverslag op om een strategische richting te duiden in de toekomstige uitdagingen en kansen waarmee de EU de komende decennia zal worden geconfronteerd.

Letter of Intent

De Commissie zal haar *Letter of Intent* toelichten. Deze brief verschijnt aansluitend aan de Staat-van-de-Unietoespraak die Commissievoorzitter Von der Leyen op woensdag 14 september a.s. in Straatsburg zal geven. De brief bevat een opsomming van de prioriteiten van de Commissie voor het komende jaar. Het Commissie Werkprogramma 2023, dat in de tweede helft van oktober verschijnt, werkt deze verder uit.

Bespreking geannoteerde agenda Europese Raad van 20–21 oktober 2022

Naar verwachting staan op de agenda van de Europese Raad (ER) 20–21 oktober a.s. energie en klimaatverandering, de Russische oorlog in Oekraïne en voorbereiding van de EU-ASEAN-top.

Follow up energie en klimaatverandering

De situatie rondom energieleveringszekerheid en stijgende energieprijzen wordt in september besproken tijdens de Energieraad. De Commissie zal aan de hand van de uitkomsten hiervan beleidsmaatregelen voorstellen. Commissievoorzitter Von der Leyen gaat hier mogelijk tijdens haar Staat-van-de-Unietoespraak op in. Verdere bespreking van, en eventuele besluitvorming over, nieuw beleid wordt in principe bij een eventuele (extra) ingelaste Energieraad behandeld, of in de ER van oktober. Het kabinet is van mening dat de huidige energieproblematiek alleen op Europees niveau opgelost kan worden, en kijkt met interesse en welwillendheid naar voorstellen van andere lidstaten en de Commissie.

Het is nog onduidelijk wat er besproken gaat worden onder het agendapunt klimaatverandering. Mogelijk zal de EU-inzet voor de COP27-bijeenkomst in Egypte, die plaatsvindt van 6 tot en met 18 november, tijdens de ER besproken worden. COP-voorzitter Egypte heeft de voorzitter van de Europese Commissie en regeringsleiders uitgenodigd om deel te nemen aan COP27. Ook is er een kans dat er over de voortgang van dossiers die vallen onder de Green Deal wordt gesproken, specifiek het Fit-for-55-pakket. Het kabinet blijft inzetten op een snelle afronding van de Fit-for-55-onderhandelingen, met behoud van de ambitie.

Russische oorlog in Oekraïne

In voorbereiding op de ER zal de Raad naar verwachting stilstaan bij de Russische oorlog tegen Oekraïne. De Nederlandse inzet blijft ongewijzigd en richt zich enerzijds op zo stevig mogelijke maatregelen tegen Rusland en anderzijds op zoveel mogelijk steun aan Oekraïne. Tijdens de RAZ zal mogelijk ook gesproken worden over financiële steun van de EU aan Oekraïne.

Opschorting EU-Rusland Visum Facilitatie Overeenkomst (VFA)

Tijdens de Gymnich van 30 en 31 augustus jl. (Kamerstuk 21 501-02, nr. 2520) bereikte de Raad overeenstemming over het volledig opschorten van de EU-Rusland Visum Facilitatie Overeenkomst (VFA)³. Op 6 september jl. publiceerde de CIE het voorstel⁴ om deze overeenkomst volledig op te schorten, in lijn met artikel 15(5) van de overeenkomst, die

³ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/ALL/?uri=CELEX%3A22007A0517%2801%29>.

⁴ https://home-affairs.ec.europa.eu/proposal-decision-suspension-facilitation-issuance-visas-european-union-and-russian-federation_en.

beide partijen de mogelijkheid biedt de overeenkomst op te schorten in verband met de openbare orde, de bescherming van de nationale veiligheid of de bescherming van de volksgezondheid. Het kabinet deelt het standpunt van de CIE dat de onacceptabele Russische oorlog in Oekraïne een groot risico is voor de openbare orde en voor de nationale veiligheid van de lidstaten. Daarmee vindt het kabinet de opschorting van de VFA gerechtvaardigd. U werd via het Schriftelijk Overleg Gymnich reeds geïnformeerd dat het kabinet van mening is dat de VFA met Rusland volledig dient te worden opgezegd.

Concreet betekent volledige opschorting van de VFA dat alle bestaande privileges voor Russische visumaanvragers vervallen. Zo gelden vanaf de inwerkingtreding van dit besluit de normale visumleges, de gebruikelijke beslistermijnen, de gebruikelijke bewijslastverdeling en de gebruikelijke voorwaarden voor verkrijging van een (multiple entry) visum, conform de visumcode. Deze gelden voor alle aanvragers. De Commissie heeft aangekondigd aanvullende richtsnoeren te zullen publiceren over hoe lidstaten deze opschorting dienen te implementeren, ook specifiek met betrekking tot belangrijke categorieën reizigers als journalisten, scholieren, studenten en onderzoekers. Nederland vindt het van belang dat deze richtsnoeren spoedig gepubliceerd worden. Het voorstel voor opschorting van de VFA wordt in de energieraad van 9 september bekrachtigd.

Daarnaast publiceerde de CIE op 6 september jl. een voorstel⁵ om reisdocumenten afgegeven door Rusland in door Rusland bezette gebieden niet te erkennen. Het Kabinet deelt het standpunt dat deze reisdocumenten niet erkend zouden moeten worden, maar zal het voorstel van de CIE om dit via bindende Europese wetgeving vast te leggen eerst nader bestuderen, ook met betrekking tot subsidiariteit. Tot op heden is het niet-erkennen van deze paspoorten opgenomen in richtsnoeren (2014 Krim en 2019 Donbass (Donetsk/Loegansk).

Vorbereitung EU-ASEAN-top

Naar verwachting staat de voorbereiding van de EU-ASEAN Top op de agenda van de ER in oktober. Dit is de eerste gezamenlijke top van de EU en de *Association of Southeast Asian Nations* (ASEAN), die zal plaatsvinden op 14 december. Een gezamenlijke Top past bij de Europese ambitie om de samenwerking met strategische partners, waaronder ASEAN, te versterken en verdiepen. ASEAN is een belangrijke partner voor Nederland en de EU in de Indo-Pacific in het licht van een veranderende wereldorde. Om deze belangen het best te kunnen behartigen is Nederland op 3 augustus 2022 toegetreden tot het *Southeast Asia Treaty of Amity and Cooperation* (TAC), een stap die de ASEAN-landen zien als een belangrijke graadmeter voor de samenwerking.

Jaarlijkse rechtsstaatsdialoog: horizontale discussie

Tijdens de RAZ vindt de jaarlijkse horizontale rechtsstaatsdialoog plaats op basis van het rechtsstaatsrapport dat de Commissie op 13 juli jl. publiceerde. In het rapport doet de Commissie verslag van de rechtsstatelijke situatie in de EU als geheel en in de lidstaten afzonderlijk. De lidstaten worden aan de hand van vier pijlers langs de rechtsstatelijke meetlat gelegd: het justitieel stelsel, corruptiebestrijding, pluriformiteit en vrijheid van de media en andere institutionele kwesties die verband houden met *checks and balances*. In het algemene deel van het rapport

⁵ https://home-affairs.ec.europa.eu/document/download/698f8908-6378-4e68-b012-702f43b8b67d_en?filename=COM_2022_662_en.pdf.

signaleert de Commissie een aantal positieve trends, waaronder positieve hervormingen van het justitiële systeem in een aantal lidstaten en voortgang in de digitalisering van de justitiesector. Daarnaast wijst de Commissie op aanhoudende zorgen, onder meer over de erosie van de onafhankelijkheid van de rechterlijke macht in een aantal lidstaten en over de veiligheid van journalisten.

Nederland spant zich samen met gelijkgezinde lidstaten onverminderd in voor respect voor de rechtsstaat in de Unie, steunt de Commissie in haar rol als hoedster van de Verdragen en blijft de Commissie oproepen deze rol daadkrachtig en consequent te vervullen. De kabinetsappreciatie, met daarin een reactie op het algemene deel van het rapport en op het Nederlandse landenhoofdstuk, wordt separaat met deze geannoteerde agenda aan uw Kamer verstuurd. Tijdens deze Raad zal de Nederlandse inbreng gedurende de horizontale rechtsstaatsdialoog in lijn zijn met deze appreciatie en het belang van een Europese agendering van de rechtsstaat onderstrepen. Tijdens de RAZ van 18 november a.s. zullen de landenhoofdstukken van Zweden, Roemenië, Polen, Portugal en Slovenië worden besproken.

Relaties EU-VK

De Raad zal stilstaan bij de stand van zaken van de relatie tussen de EU en het VK, meer specifiek bij de implementatie van het Protocol Ierland/Noord-Ierland (hierna: Protocol) door het VK. VicePresident van de Commissie Maroš Šefčovič zal naar verwachting ingaan op de voortgang van de parlementaire behandeling van de «*Northern Ireland Protocol Bill*»⁶ en een toelichting geven op de huidige tweesporen-aanpak van de Commissie, bestaande uit druk en dialoog. De «*Northern Ireland Protocol Bill*» werd op 13 juni jl. voorgelegd aan het Britse parlement door de Britse regering. Het wetsvoorstel stelt – indien aangenomen in deze vorm – een aanzienlijk deel van het Protocol buiten toepassing en druipt daarmee op ernstige wijze in tegen de internationaalrechtelijke verplichting van het VK⁷. In reactie op de publicatie van het wetsvoorstel heeft de Commissie op 15 juni besloten een volgende stap te zetten in de in maart 2021 gestarte inbreukprocedure vanwege het niet-nakomen van het Protocol op het gebied van vrij verkeer van goederen en reizen met gezelschapsdieren. Op datzelfde moment is de Commissie twee nieuwe inbreukprocedures gestart vanwege tekortkomingen van het VK bij het aanleveren van handelsdata en het bouwen, bemensen en uitvoeren van de faciliteiten voor controles op Sanitaire en Fytopsanitaire (SPS) producten bij de Noord-Ierse grens⁸. De Commissie publiceerde tevens een verdere uitwerking van de op 13 oktober jl. gepubliceerde non-papers op het gebied van SPS⁹ goederen en douane¹⁰, om richting het VK te signaleren dat de mogelijkheden om binnen de kaders van het Protocol gezamenlijk oplossingen te vinden voor praktische problemen van Noord-Ierse belanghebbenden nog niet zijn uitgeput. Dit heeft tot op heden niet tot nieuwe gesprekken tussen de EU en het VK geleid.

Gezien het voortduren van de gebrekkige implementatie van het Protocol heeft de Commissie op 22 juli besloten om, in aanvulling op de voornoemde inbreukprocedures, vier nieuwe inbreukprocedures te starten

⁶ <https://bills.parliament.uk/bills/3182>.

⁷ Zie tevens Aanhangsel Handelingen II 2021/22, nr. 3462.

⁸ https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_22_3676.

⁹ https://ec.europa.eu/info/files/protocol-ireland-northern-ireland-position-paper-possible-solutions-sanitary-and-phytosanitary_en.

¹⁰ https://ec.europa.eu/info/files/protocol-ireland-northern-ireland-position-paper-possible-solutions-customs_en.

die allemaal toezien op de gebrekkige implementatie van meer fiscale aspecten van het Protocol¹¹. Het VK heeft tot en met 21 september a.s. om te reageren op de aanmaningsbrieven («*letters of formal notice*») van de Commissie die deze inbreukprocedures inluiden. Het kabinet maakt zich zorgen over het unilateraal handelen van het VK en de onbereidheid van het VK om met de Commissie over de implementatie van het Protocol in gesprek te gaan. Het kabinet acht het namelijk van groot belang dat het Terugtrekkingsakkoord in zijn totaliteit wordt nagekomen. Het kabinet steunt daarin de tweesporen-aanpak van de Commissie en zal daarbij het belang van EU-eenheid, solidariteit en het beschermen van de integriteit van de Europese interne markt blijven onderstrepen. Tegelijkertijd zal Nederland tijdens de Raad het belang benadrukken dat de Commissie, in nauwe samenspraak met de Raad, op alle scenario's voorbereid is.

Conferentie voor de Toekomst van Europa

Het Tsjechische voorzitterschap zal de leden van de Raad informeren over de laatste ontwikkelingen rondom de opvolging van de uitkomsten van de Conferentie over de Toekomst van Europa. Ter inventarisatie heeft het voorzitterschap deze zomer een questionnaire verstuurd. Daarin werden lidstaten gevraagd om hun positie inzake verdragswijziging, het gebruik van passarelleclusules – het overgaan van unanimiteitsbesluitvorming naar gekwalificeerde meerderheidsbesluitvorming (QMV) zonder verdragswijziging – en burgerbetrokkenheid naar aanleiding van de Conferentie. Het kabinet heeft op de questionnaire gereageerd conform de positie die eerder met uw Kamer is gedeeld, onder meer in de brief aangaande de appreciatie van het eindverslag van de Conferentie.¹² Het kabinet steunt de bespreking in de RAZ hoe gevolg te geven aan de aanbevelingen van burgers. Het kabinet acht het van belang eerst te kijken naar aanbevelingen die op korte termijn kunnen worden gerealiseerd. Het merendeel van de aanbevelingen uit de Conferentie kan binnen de kaders van de huidige Verdragen worden uitgevoerd. Het kabinet staat open voor verdragswijzigingen naar aanleiding van de Conferentie mits dit in het Nederlands en Europees belang is.

Betreffende het gebruik van passerelleclusules blijft het kabinet met betrekking tot het buitenlands beleid voorstander van het gebruik van QMV op sancties, mensenrechtenverklaringen in multilateraal verband en civiele GVDB-missies. Het kabinet blijft zich ervoor inzetten het draagvlak voor meer QMV op het Europees buitenlandbeleid stap voor stap te vergroten.

Verder acht het kabinet het van belang de burgers te blijven betrekken bij de opvolging van de uitkomsten van de Conferentie. Het kabinet ondersteunt het idee van de Commissie voor een feedback evenement in het najaar van 2022. Ook los van de Conferentie blijft het van belang de burger bij de EU te betrekken door deze te informeren, actief te luisteren naar wat de burger van de EU verwacht en draagvlak te creëren.

Uw Kamer werd eerder geïnformeerd over de resolutie van het Europees Parlement van 9 juni jongstleden over het starten van een conventie in de zin van artikel 48, tweede lid, Verdrag betreffende de Europese Unie, naar aanleiding van de Conferentie.¹³ Het Tsjechische voorzitterschap is voornemens de resolutie, die een ontwerp tot herziening van de Verdragen bevat, te bespreken in de RAZ van 18 oktober 2022. Mogelijk

¹¹ https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/qanda_22_4664.

¹² Kamerstuk 35 982, nr. 5.

¹³ Kamerstuk.35 982, nr. 6.

zal tijdens de RAZ van 18 november 2022 worden besloten over de
toezending daarvan aan de Europese Raad.